

AKTUALITY

Odborná exkurzia 2021 virtuálne očami študentky

Štúdium na vysokej škole nie je jednoduché. Počas semestra musíme my, študenti, absolvovať prednášky, písať seminárne práce, robiť prezentácie a plniť rôzne zadania, pričom na konci každého semestra vrcholí naše snaženie pri ústnych a písomných skúškach. Avšak aj takýto neúprosny študijný kolobeh počas akademického roka prináša občasné pauzy. Jednou z nich, ktorá nám študentom (ale aj našim vyučujúcim) má pomôcť odreagovať sa, no zároveň naučiť sa niečo nové a spoznať veci z iného pohľadu, je odborná exkurzia. Sú to hodiny alebo dni, strávené mimo budovu našej alma mater bez hroziacich absencií, ktoré sú zároveň príležitosťou spoznať našich vyučujúcich nielen ako zachmúrených vedcov s hlavami plnými vedomostí, ale ako bežných smrteľníkov, cestovateľov a sprievodcov.

Takto nejako by sa dali opísať výlety, ktoré sme ako študenti vysokej školy mohli zažiť. Dnes však máme rok 2021 a všetko je úplne inak. Dvere budovy školy na Gondovej ulici boli pre nás, študentov, dlho zatvorené. Viacerých spolužiakov sme nevideli niekoľko mesiacov, na internátoch sme istý čas vôbec bývať nemohli a s našimi vyučujúcimi sme komunikovali iba prostredníctvom MS Teams. Hoci teraz je situácia trochu lepšia, a škola aj internáty sú otvorené, stále časť krajiny funguje pomocou online priestoru a nikto vlastne nevie, čo bude ďalej. A za to všetko môže vírus o veľkosti niekoľkých nanometrov. Rovnako ako on, aj my sme sa prispôbili novým životným podmienkam. Minulý semester bolo všetko, od výučby cez štátne skúšky, presunuté do online priestoru. Nuž, takýmto spôsobom sa uskutočnila aj odborná exkurzia, aktuálne s prívlastkom „online“. Hoci sme sa už takmer vzdali myšlienky, že nejaká exkurzia vôbec bude, naši pedagógovia nás prekvapili výzvou „Natoč si svoju archeologickú exkurziu“ a my sme sa pustili do príprav na vlastnú, dobrodružnú cestu (samozrejme s rúškom a v rámci okresu). Niektorí (fotogenickejší) fotili vybrané miesta a seba, iní (zhovorčivejší) natáčali a strihali, dokonca používali aj drony. Na rozdiel od každého z predošlých rokov, kedy sme spoločne navštevovali naplánované miesta, mohol na odbornej exkurzii, kvôli, alebo vlastne vďaka Covid-19, každý jeden z nás sám navštíviť zaujímavé miesta vo svojom okolí a následne ich predstaviť. Bolo to vlastne prvýkrát, kedy sme mohli prezentovať archeologické lokality podľa vlastného výberu. Konečne sme mali možnosť prejavovať vlastný, i neformálny spôsob spracovania našich tém. To v nás častokrát prebudilo aj skrytých technických géniov – až tak skrytých, že sa neprejavili na žiadnej z prednášok počítačovej podpory v archeológii, a tiež iné zručnosti, ktoré by v očiach našich pedagógov inak ostali nepovšimnuté. U niektorých z nás sa dokonca prejavil aj talent ústneho či písomného podávania informácií, ďalší zas prejavili niečo, čo sa v odbornej vedeckej terminológii nenesie, ba je to priam zakázané – humor. A tak sme sa stretli na dvakrát, v jeden aprílový a májový piatok a putovali sme Slovenskom, aj keď len virtuálne. Na týchto potulkách sa nás nazbieralo, spolu aj pedagógmi, takmer 30. My, študenti, sme si mohli predstaviť aj také miesta na Slovensku, ktorým bola archeologicky venovaná len minimálna pozornosť. Za pozitívum považujem aj to, že sme sami tieto miesta osobne navštívili, špeciálne v pandemickom období, kedy sme sa de facto počas vyučovania na malú chvíľu dostali od obrazoviek počítačov. Nie nadarmo sa hovorí, že jedenkrát vidieť je viac ako niekoľkokrát počuť. Okrem toho sme sa mohli dozvedieť množstvo informácií o archeologicky zaujímavých miestach, nielen z okolia nášho bydliska, ale z celého Slovenska. Myslím si, že každý jeden z nás študentov do toho vložil kúsok seba samého a s konečným výsledkom sme my sami mohli byť spokojní. Virtuálne sme navštívili viac než 20 lokalít a miest. Na západe krajiny to boli napríklad hradiská Srniansky háj a Martákova skala v Bošáckej doline, ale aj hradisko Neštich nad Svätým Jurom, taktiež hrad Devín, ale

aj opevnenie Bratislavského hradu. Ďalej sme sa presunuli na stredné Slovensko, kde sme navštívili napríklad Oravský hrad, „nedobytný“ hrad Muráň alebo aj malebnú dedinku, ktorá dala názov celej jednej kultúre doby bronzovej – Kyjatice. Nakoniec sme sa dostali aj na východ krajiny a to do okolia Zemplínskej šíravy, kde sme navštívili hrad Vinné, ďalej do Michaloviec, v ktorých sme videli rotundu, a aj do okolia Prešova, kde sme navštívili Šarišský hrad. Uvedené miesta sú len výberom z tých, ktoré sa nám vďaka online odbornej exkurzii podarilo vidieť.

Rok 2021 bol ťažký pre všetkých. Odborná exkurzia nás utvrdila v našich poznatkoch a ozrejmila, že na Slovensku existuje ešte množstvo archeologických lokalít, ktoré čakajú na podrobnejšie archeologické preskúmanie. Vďaka tomuto virtuálnemu zážitku sme sa mohli všetci presunúť na miesta, ktoré sme nemohli osobne navštíviť počas tvrdého lockdownu na jar tohto roka, viacerí sme spoznali nové miesta. Nuž, je ale nutné podotknúť, že takýto výber lokalít by sme v rámci jednej exkurzie nenavštívili, ani keby sme mohli. Pre ich nesmiernu rozmanitosť a situovanie naprieč celým Slovenskom by sme potrebovali nielen niekoľko dní, aby sme to reálne zvládli. Celé toto virtuálne dobrodružstvo, ktoré nám odborná online exkurzia priniesla, sa v kontexte udalostí posledných dvoch rokov javí nie iba ako svetielko na konci tunela, ale ako žiarivé lúče čerstvo vychádzajúceho nového dňa.

Barbora Čunderlíková

Opatrenia počas koronakrízy na Katedre archeológie III

Koniec skúškového obdobia zimného semestra akademického roka 2020/2021 bol v spoločnosti poznačený narastajúcim počtom nakazených ochorením Covid-19. Bohužiaľ, ani začiatok nového letného semestra sa neniesol v pozitívnejšom duchu, ba práve naopak. Počet ľudí, ktorí podľahli následkom ochorenia dosiahol vo februári a marci svoj vrchol. Aj v súvislosti s tým vydal rektor UK príkaz na pokračovanie v už zabehnutej dištančnej výučbe. Toto rozhodnutie potvrdilo aj zavedenie celoštátneho tzv. Covid automatu (stalo sa tak 8. februára), ktorý reguloval opatrenia naprieč celým Slovenskom na základe aktuálnej epidemiologickej situácie v konkrétnom okrese. Keďže Bratislava sa v čase „zapnutia“ automatu nachádzala v okrese v 3. stupni varovania, znemožňoval prezenčnú výučbu aj zákaz vychádzania. Študenti i pedagógovia tak boli znovu odkázaní na vedenie prednášok a seminárov cez MS Teams. Skúsenosť s prácou s touto komunikačnou platformou mal každý už dostatok, takže k výraznejším problémom pri vzájomnom spojení už nedochádzalo. Ako aspoň čiastočná kompenzácia za absenciu priameho kontaktu s kolegami z iných inštitúcií boli pre záujemcov usporiadané aspoň online stretnutia. Takto mali študenti naprieč všetkými ročníkmi možnosť oboznámiť sa s problematikou traseológie kovových artefaktov (dr. P. Krišťuf), laserovým profilovačom (dr. P. Demján) či prehľadom o dobe rímskej na Morave, v Čechách, Nemecku a v škandinávskych krajinách (dr. T. Zeman).

Vďaka zlepšujúcej sa epidemiologickej situácii sa v priebehu apríla začalo s uvoľňovaním opatrení. Od 20. apríla 2021 bol opäť umožnený vstup do budovy fakulty – napriek tomu však dištančná výučba trvala aj naďalej. Opätovne sa sprístupnili aj čiastkové knižnice, ktoré boli zatvorené od 8. februára (Ústredná knižnica bola pre verejnosť otvorená už od 22. februára, no len v obmedzených hodinách a vstup do nej bol podmienený negatívnym testom na

Covid-19). Pre zamestnancov fakulty sa od pondelka 3. mája obnovilo aj vydávanie obedov v jedálni, a to za sprísnených hygienických opatrení.

Vďaka uvoľneniu opatrení sa mohol do budovy fakulty opäť vracat' život. Seminárnu knižnicu začali opäť navštevovať študenti, pedagógovia a odborná verejnosť, no zatiaľ len veľmi sporadicky. Pozornosť študentov pútal najmä blížiaci sa termín odovzdávania záverečných prác (výhradne v elektronickej forme) a skúškové obdobie. Skúšky prebiehali aj tento raz výlučne dištančnou formou. Najviac invencie však študenti preukázali pri predmete „Odborná exkurzia“, kde mnohí pretavili svoju kreativitu do formy prezentácií či nápaditých videí o vybraných archeologických lokalitách z vlastného okresu (takéto obmedzenie bolo zvolené v dôsledku zákazu prekračovania hraníc vlastného okresu počas platnosti najhorších stupňov Covid automatu v konkrétnom okrese). Zúčastnené publikum tak malo možnosť aspoň virtuálne navštíviť viaceré zaujímavé kúty Slovenska (Gemery, Šariš, Spiš, Záhorie).

V júni a v auguste sa na katedre uskutočnili aj štátne skúšky, resp. obhajoby záverečných prác študentov tzv. končiacich ročníkov. Tak ako minulý rok, aj teraz prebiehali dištančnou formou. Končiaci študenti tak obhajovali svoje práce priamo zo svojich domovov. Pre niektorých to boli aj posledný chvíle v pozícii študentov, keďže dňom úspešnej obhajoby vlastnej záverečnej práce či zložením štátnych skúšok za zaradili medzi čerstvých absolventov odboru archeológia. Osobná gratulácia a podanie ruky tu však museli byť nahradené len slovným blahoželaním zo strany skúšobnej komisie.

Letné mesiace sa niesli v znamení ešte väčšieho uvoľňovania protiepidemických opatrení. Vďaka tomu bolo možné realizovať tak ako aj po minulé roky terénnu výskumnú činnosť. Úspešne sa preto nadviazalo na archeologický výskum v Šahách, ktorý je realizovaný už dlhých 7 rokov. Zaujímavosťou z radov študentov tak aj tento rok mali možnosť absolvovať povinnú terénnu prax na katedrovom výskume.

Priaznivé podmienky počas leta dali možnosť dúfať, že sa aj nasledujúce mesiace ponese v pozitívnom duchu. Opatrením dekana č. 7/2021 je preto na zimný semester nasledujúceho akademického roka 2021/2022 plánovaná priamo na fakulte prezenčná výučba (v kombinácii s dištančnou a hybridnou), hoci za sprísnených opatrení obmedzujúcich maximálnu kapacitu učební. Dúfajme, že prijaté opatrenia umožnia aspoň čiastočne vrátiť študentský ruch na chodby fakulty – bol by to malý, no dôležitý náznak návratu k „predcovidovej“ normálnosti.

Martin Neumann

Päť ročníkov časopisu *Musaica archaeologica*

V roku 2016 začala FiF UK v Bratislave vydávať nový recenzovaný časopis *Musaica archaeologica*, s redakciou a organizáciou na Katedre archeológie. Názov zrkadlí aspoň symbolickú väzbu na pôvodný zborník *Musaica* – Zborník FF UK (vychádzal v rokoch 1961 až 2014) a zároveň zameranie na oblasť vedeckej archeológie. Do roku 2020 bolo publikovaných desať čísel v tlačenej

(ISSN 2453-8612) a tiež v online verzii (ISSN 2453-8701), ktorá je voľne dostupná na webovej stránke fakulty (<https://fphil.uniba.sk/musarch/>). V časopise sú publikované pôvodné vedecké štúdiá a články z oblasti archeológie a ďalších príbuzných vedných odborov z humanitných, spoločenských a prírodných vied s výsledkami základného a teoretického výskumu obdobia praveku, protohistórie a stredoveku, až po 20. storočie. Príspevky sú zväčša v slovenskom, českom, nemeckom a anglickom jazyku. Vedecké texty sú posudzované dvomi recenzentami (v súčasnosti *double blind review*). Obsah tvoria rubriky: vedecké štúdiá, Recenzie, Rozhovor, Diskusia, Personálie a Aktuality. Posledné dve rubriky sa skladajú z odborných textov – medailóniky a spomienky – venované pedagógom bratislavskej Katedry, a aktualitám zo života archeologického pracoviska. Od roka 2020 je časopis členom Crossref (<https://www.crossref.org/>) a štúdiám i recenziám je pridelované DOI.

Počas piatich ročníkov boli editované tri tematické čísla na aktuálne vedecké témy európskej archeológie (*Beaker Days on Danube, Bratislava and Vienna 2014*; *Theory and Method in Archaeology*; *Archeológia a antropológia: sociálna marginalita*

v minulosti). Bolo publikovaných 51 recenzovaných vedeckých štúdií (z toho 19 štúdií zahraničných autorov vrátane siedmich od českých autorov, 32 štúdií so slovenskými autormi, z ktorých 18 malo afiliáciu UK v Bratislave). Redakcia prijala 16 recenzií na knižné publikácie zväčša zahraničných vydavateľstiev, šesť obsiahlych diskusných príspevkov a dva rozhovory s európskymi vedcami – s Evženom Neustupným a Stephenom Shennanom. Členovia katedry archeológie a pozvaní autori vytvorili počas prvej päťročnice časopisu 13 príspevkov venovaných jubilantom alebo pamiatke prednášajúcich Katedry a 18 článkov a správ týkajúcich sa aktuálneho diania na Katedre archeológie, či UK v Bratislave.

Vydávanie časopisu je od roku 2020 finančne podporované aj Fondom na vydávanie vedeckej literatúry FIF UK. Šiesty ročník časopisu je z objektívnych dôvodov ovplyvnených súčasnou pandemickou situáciou publikovaný výnimočne ako dvojčíslo. Ďakujeme autorom, recenzentom, členom redakčnej rady a redaktorom za doterajšiu spoluprácu.

Jana Mellnerová Šuteková